

XÂY DỰNG BẢN LĨNH CHÍNH TRỊ NGHỀ LUẬT SƯ - NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA TRONG SỬA ĐỔI LUẬT LUẬT SƯ

■ NGUYỄN QUỐC VINH *
& ĐẶNG KIM HOA *

Trong thời gian gần đây, Đảng ta rất quan tâm đến phát triển đội ngũ luật sư. Theo đó, Đảng đã ban hành nhiều văn bản với nhiều nội dung định hướng, hỗ trợ cho phát triển tổ chức và hoạt động của luật sư. Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng (nhiệm kỳ 2021 - 2026) đã đưa ra định hướng phát triển mạnh thị trường dịch vụ pháp lý, các hoạt động luật sư, tư vấn pháp luật. Tiếp đến, Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới (Nghị quyết số 27-NQ/TW) đã dành một phần rất đáng kể trong điểm 7 mục IV về “Xây dựng nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại, công bằng, nghiêm minh, liêm chính, phụng sự Tổ quốc, phục vụ Nhân dân” để đưa ra định hướng phát triển luật sư, theo đó,

cần “hoàn thiện cơ chế bảo đảm để luật sư thực hiện tốt vai trò, chức năng của mình trong tổ tụng tư pháp; tăng cường trách nhiệm pháp lý và trách nhiệm nghề nghiệp của cá nhân luật sư trong hành nghề, góp phần nâng cao vị trí, vai trò của luật sư trong xã hội”. Kết luận số 69-KL/TW ngày 24/02/2020 của Ban Bí thư về việc tiếp tục thực hiện Chỉ thị số 33-CT/TW ngày 30/3/2009 của Ban Bí thư về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với tổ chức và hoạt động của luật sư (Kết luận số 69-KL/TW) chỉ đạo: “Tạo điều kiện thuận lợi cho hoạt động của luật sư” và “Hoàn thiện cơ chế, chính sách khuyến khích, thu hút luật sư tham gia hoạt động tư vấn pháp luật, nhất là hoạt động tư vấn giải quyết tranh chấp quốc tế, phục vụ hội nhập quốc tế; tư vấn các chính sách thu hút đầu tư, dự án kinh tế - xã hội ở Trung ương và địa phương”. Điều này cho thấy, Đảng và Nhà nước đã ghi nhận vị trí, vai trò, tầm quan

* Vụ trưởng Vụ Nội chính, Ban Nội chính Trung ương

** Phó Cục trưởng Cục Hỗ trợ tư pháp, Bộ Tư pháp

trọng của luật sư, theo đó vai trò của luật sư là không thể thiếu trong xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, phát triển kinh tế - xã hội, hội nhập quốc tế.

Nghị quyết số 27-NQ/TW xác định phát triển đội ngũ luật sư có bản lĩnh chính trị vững vàng, trong sáng về đạo đức nghề nghiệp, giỏi về chuyên môn, nghiệp vụ. Kết luận số 69-KL/TW cũng yêu cầu chú trọng nâng cao tiêu chuẩn chính trị, đạo đức nghề nghiệp, chuyên môn, nghiệp vụ của luật sư. Theo đó, nghề luật sư không chỉ đơn thuần là phục vụ khách hàng, thân chủ mà còn gắn chặt với thể chế chính trị của bất cứ quốc gia nào. Thông qua tổ chức và hoạt động của luật sư, góp phần bảo vệ công lý, bảo vệ luật pháp, bảo vệ thể chế chính trị, vì vậy, luật sư cần có bản lĩnh chính trị vững vàng.

1. Vị trí, vai trò của luật sư trong thể chế chính trị

1.1. Luật sư là chủ thể tham gia tích cực, đầy đủ trong xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam

(i) Nhận thức chung về Nhà nước pháp quyền và Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam

Điểm chung nhất trong các quan

điểm và nhận thức về Nhà nước pháp quyền thời đại ngày nay là sự thừa nhận “linh hồn pháp quyền”. Theo đó, Hiến pháp là nền tảng, khẳng định quyền làm chủ của Nhân dân; bảo vệ hiệu quả các quyền và tự do của con người; giới hạn quyền lực bởi quyền con người, quyền công dân; phân quyền và kiểm soát quyền lực; bảo đảm độc lập xét xử của Tòa án, coi đó là các giá trị và đặc trưng của một xã hội phát triển cao.

Trong quan hệ quốc tế, pháp quyền càng ngày càng đồng nhất với việc đề cao vai trò chi phối của các nguyên tắc, chuẩn mực pháp luật quốc tế, tôn trọng các nguyên tắc của Hiến chương Liên hợp quốc.

Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam là Nhà nước do Nhân dân làm chủ, tất cả quyền lực nhà nước thuộc về Nhân dân, do Đảng Cộng sản lãnh đạo với mục tiêu xây dựng nước Việt Nam dân giàu, nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng, văn minh, tất cả vì con người.

Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam dựa trên các giá trị cơ bản: Về thượng tôn Hiến pháp và pháp luật; công nhận, tôn trọng, bảo đảm và bảo vệ quyền con người, quyền công

dân; bảo đảm quyền lực nhà nước là thống nhất, có sự phân công rành mạch, phối hợp chặt chẽ, kiểm soát hiệu quả quyền lực nhà nước; thực hiện nguyên tắc bảo đảm cao nhất lợi ích quốc gia, dân tộc trên cơ sở các nguyên tắc cơ bản của Hiến chương Liên hợp quốc, luật pháp quốc tế và các cam kết quốc tế của Việt Nam.

Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam là một trong những đặc trưng của xã hội xã hội chủ nghĩa Việt Nam, được xây dựng, hoàn thiện đồng thời với xây dựng, phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và thực hiện dân chủ xã hội chủ nghĩa.

(ii) Luật sư đóng vai trò rất lớn trong công cuộc xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa tại Việt Nam. Vai trò của luật sư được thể hiện trên các khía cạnh lập pháp, hành pháp và tư pháp.

- Trong lĩnh vực lập pháp: Đội ngũ luật sư đóng góp ý kiến vào các dự thảo luật khi được Đoàn đại biểu Quốc hội xin ý kiến trước khi Quốc hội họp thông qua. Trong quá trình hoạt động, trường hợp nhận thấy, pháp luật có nhiều bất cập, chưa đáp ứng yêu cầu thực tiễn, luật sư sẽ gửi các văn bản

kiến nghị đến chính các cơ quan ban hành văn bản quy phạm pháp luật để nghiên cứu, đề xuất sửa đổi, hoàn thiện; hoặc kiến nghị lên Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội để bãi bỏ hoặc đình chỉ việc thi hành văn bản quy phạm pháp luật trái luật, Hiến pháp. Song song với đó, luật sư cũng kiến nghị định hướng xây dựng các quy phạm pháp luật tiến bộ góp phần hoàn thiện khung pháp lý ở Việt Nam.

- Trong lĩnh vực hành pháp: Bằng hoạt động nghề nghiệp của mình, luật sư tư vấn pháp lý cho người dân nắm được các quy định của pháp luật, giúp người dân định hướng đúng đắn hành vi trong khuôn khổ cho phép của pháp luật. Thông qua việc cung cấp dịch vụ pháp lý, luật sư giúp bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp cho người dân. Bên cạnh đó, luật sư cũng là chủ thể có đủ năng lực buộc các cơ quan hành pháp phải tuân thủ các quy định của pháp luật thông qua con đường khiếu nại, tố cáo, khởi kiện vụ án hành chính, góp phần đưa pháp luật vào thực tiễn. Bên cạnh hoạt động cung cấp dịch vụ pháp lý có phí, Đoàn Luật sư cũng triển khai các chương trình hỗ trợ pháp lý miễn phí cho người dân ngay tại trụ sở làm việc của các cơ quan nhà nước. Thông

qua đó, luật sư giúp giảm thiểu việc khiếu nại, khiếu kiện không đúng quy định của pháp luật của người dân.

- Trong lĩnh vực tư pháp: Sự tham gia của luật sư giúp các cơ quan tiến hành tố tụng có thêm một bên tham vấn trong các hoạt động tư pháp, hạn chế các sai sót trong việc áp dụng pháp luật. Luật sư tham gia tranh tụng, tạo đột phá, khiến vụ án được xét xử một cách toàn diện, khách quan và chính xác hơn. Luật sư cũng đóng vai trò như là một bên giúp kiểm soát sự lạm quyền của các cơ quan, người có thẩm quyền tư pháp, hạn chế oan sai trong tố tụng.

1.2. Luật sư là cấu thành không thể thiếu, cùng với các cấu thành khác trong xây dựng nền tư pháp hiện đại, chuyên nghiệp

Nghị quyết số 27-NQ/TW đã dành phần đáng kể để quy định về định hướng phát triển luật sư trong giai đoạn tới tại điểm 7 Mục IV (về xây dựng nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại) cùng với Tòa án, Viện kiểm sát, cơ quan điều tra, thi hành án. Như vậy, Nghị quyết số 27-NQ/TW đã đặt luật sư là cấu thành không thể thiếu cùng với các cơ quan điều tra, truy tố, xét xử để xây dựng nền tư pháp hiện đại, công bằng,

ng nghiêm minh, liêm chính, phụng sự Tổ quốc, phụng sự Nhân dân.

Một nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại luôn lấy “Tòa án là trung tâm, xét xử là trọng tâm và tranh tụng là đột phá”. Theo đó, trong hoạt động tranh tụng, không thể thiếu vai trò của luật sư - một trong hai bên tranh tụng (bên còn lại là kiểm sát viên). Trong các vụ kiện dân sự, lao động, hôn nhân... sự tham gia của luật sư góp phần làm sáng tỏ tình tiết của vụ án, giúp người tham gia tố tụng tiếp cận luật pháp đầy đủ, chính xác, từ đó, có được phán quyết công minh, vì công lý.

Luật sư thực hiện quyền của luật sư nhằm giúp Tòa án tuân thủ đầy đủ, chính xác hơn các quy định của pháp luật trong việc thực hiện chức năng xét xử. Luật sư thực hiện sứ mệnh của mình còn góp phần bảo vệ công lý và hướng dẫn khách hàng hiểu đúng pháp luật, từ đó, tiến tới tuân thủ pháp luật.

Có thể nói, luật sư là nghề gắn với việc thi hành và áp dụng pháp luật. Việc tham gia của luật sư vào tố tụng đóng vai trò quan trọng, đáp ứng đòi hỏi của đời sống xã hội hiện đại, được đặt ra từ nền tảng quyền con người, nền dân chủ xã hội chủ nghĩa và Nhà nước pháp quyền.

1.3. Luật sư có vai trò thực hiện phản biện xã hội

Trong giai đoạn hiện nay, có thể thấy, chủ trương, đường lối của Đảng luôn tạo điều kiện để luật sư tham gia vào mọi mặt của đời sống xã hội. Với kiến thức về pháp luật, về thể chế chính trị, về thực tiễn áp dụng pháp luật, luật sư có thể dễ dàng nhìn thấy ưu điểm, hạn chế của các quy định pháp luật. Chính vì vậy, luật sư thường có góc nhìn đa chiều về các khía cạnh của pháp luật, từ đó, có thể đưa ra những ý kiến phản biện tốt nhất, để các cơ quan, tổ chức (xây dựng, thực thi pháp luật) có giải pháp củng cố, hoàn thiện và làm tốt hơn chức năng, nhiệm vụ của mình.

1.4. Luật sư có trách nhiệm dẫn dắt người dân, doanh nghiệp, cơ quan, tổ chức thực hiện đúng pháp luật

Trong nhiều văn bản của Đảng đã ghi nhận vai trò không thể thiếu của luật sư. Luật sư với tư cách là người hiểu biết pháp luật sẽ giúp các cơ quan nhà nước, người dân, doanh nghiệp hành xử đúng pháp luật. Pháp luật phải được mọi người nhận thức và thực hiện thống nhất trên toàn quốc. Tất cả các đối tượng, trên mọi vùng, miền phải được tiếp cận đầy đủ thông tin về pháp luật và nâng cao ý thức pháp

luật. Trong hoạt động tư vấn, luật sư có vai trò rất lớn trong việc bảo vệ an toàn pháp lý cho khách hàng, nhất là các doanh nghiệp. Lợi nhuận là mục tiêu quan trọng nhất của doanh nghiệp nhưng nếu lợi nhuận đó có được từ những hành vi vi phạm pháp luật thì hoàn toàn có thể bị xử lý theo quy định, do đó, vai trò của luật sư chính là “dẫn dắt” doanh nghiệp “đi” trong hành lang pháp lý an toàn, phát triển bền vững.

1.5. Luật sư là lực lượng tham gia bảo vệ Tổ quốc, an ninh trật tự

Bảo vệ Tổ quốc là nhiệm vụ của mọi công dân - điều này đã được quy định trong Hiến pháp, đối với luật sư, nhiệm vụ này lại càng được coi trọng hơn. Pháp luật gắn với thể chế chính trị mà luật sư là người có đóng góp tích cực trong việc bảo vệ pháp luật, bảo vệ công lý, công bằng xã hội, đưa pháp luật vào thực tiễn cuộc sống, thông qua đó, góp phần bảo vệ thể chế chính trị, bảo vệ lợi ích quốc gia, dân tộc và đây cũng “kim chỉ nam” giúp luật sư có lựa chọn giải pháp đúng trong mọi tình huống. Phẩm chất trung thành với Tổ quốc là tiêu chuẩn đầu tiên của luật sư được quy định trong Luật Luật sư năm 2006 (sửa đổi, bổ sung năm 2012) (sau đây gọi là Luật Luật sư). Luật sư hành

nghe đúng pháp luật, đúng quy định của Đảng chính là bảo vệ Tổ quốc.

Trong quá trình hành nghề, luật sư còn giúp người dân, doanh nghiệp, cơ quan, tổ chức đưa ra các phương thức giải quyết, áp dụng pháp luật, góp phần phòng ngừa phát sinh tranh chấp, xây dựng niềm tin với khách hàng. Khi khách hàng nhận thức được cái đúng, cái sai, sẽ có niềm tin vào pháp luật, vào chế độ, từ đó, góp phần giữ vững an ninh trật tự, bảo vệ Tổ quốc.

2. Yêu cầu xây dựng bản lĩnh chính trị nghề luật sư

Thứ nhất, luật sư có vị trí, vai trò quan trọng trong việc bảo đảm cơ chế thực thi pháp luật, bảo vệ công lý, bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của cơ quan, tổ chức, cá nhân; đồng thời, còn là yếu tố góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội của đất nước. Do đó, thực tiễn đòi hỏi luật sư phải có bản lĩnh chính trị, đạo đức và chuyên môn, nghiệp vụ. Nghị quyết số 27-NQ/TW đã xác định: “Tăng cường công tác đào tạo, bồi dưỡng, xây dựng và phát triển đội ngũ luật sư có bản lĩnh chính trị vững vàng, đạo đức nghề nghiệp trong sáng, am hiểu pháp luật, giỏi về kỹ năng hành nghề và ngoại ngữ, đáp ứng yêu cầu cải cách tư pháp và hội nhập

quốc tế”. Kết luận số 69-KL/TW cũng khẳng định: Tiếp tục xây dựng, sửa đổi, bổ sung, hoàn thiện pháp luật về luật sư... trong đó, chú trọng nâng cao tiêu chuẩn chính trị, đạo đức nghề nghiệp, chuyên môn, nghiệp vụ của luật sư và là nhiệm vụ của cả hệ thống chính trị.

Thứ hai, hoạt động của luật sư có liên quan đến tất cả các khía cạnh pháp lý của đời sống xã hội thông qua hoạt động tham gia tố tụng trong các vụ án hình sự, vụ kiện hành chính, kinh tế, lao động...; thực hiện đại diện ủy quyền, thực hiện tư vấn pháp luật và cung cấp dịch vụ pháp lý khác. Có thể thấy, bản thân mỗi luật sư là đại diện cho công lý, cho lẽ phải, cho quyền và lợi ích hợp pháp của các tổ chức, cá nhân, vì thế, trong khi thực hiện các nhiệm vụ, sứ mệnh của mình, luật sư sẽ không tránh khỏi những cám dỗ, áp lực tâm lý, bị đe dọa nguy hiểm đến sức khỏe hoặc thậm chí là tính mạng từ những phần tử xấu, hay chính những người phạm tội (bị can, bị cáo...), khách hàng trong các vụ án mà luật sư trực tiếp tham gia. Trong hoạt động tư vấn pháp luật, luật sư còn phải đối mặt với những yêu cầu đòi gia tăng lợi ích từ khách hàng, bất kể quy định của pháp luật. Bên cạnh đó, trong quá trình

hành nghề, có không ít trường hợp luật sư được khách hàng yêu cầu tìm cách “đưa tiền, vật chất khác” cho cơ quan nhà nước, cơ quan tiến hành tố tụng, để công việc của khách hàng được giải quyết theo chiều hướng có lợi cho họ. Khách hàng luôn sẵn sàng trả cho luật sư rất nhiều tiền hoặc lợi ích vật chất khác, để luật sư thực hiện theo yêu cầu của họ. Có thể thấy, nghề luật sư luôn tiềm ẩn những “cám dỗ”, khó khăn, thách thức... buộc luật sư phải có bản lĩnh, giữ vững lập trường tư tưởng, quyết tâm bảo vệ cái tốt, chống lại cái xấu.

Bản lĩnh của luật sư được thể hiện thông qua hoạt động nghề nghiệp, theo đó, bản lĩnh chính là khả năng vượt qua những cám dỗ, áp lực, khó khăn, thách thức trong hành nghề; từ đó, lựa chọn được giải pháp đúng đắn cho hành động của mình. Nghề luật sư là nghề gắn với các hoạt động của cơ quan, tổ chức, cá nhân và có tính chính trị cao, do đó, luật sư không chỉ cần có bản lĩnh đơn thuần, mà còn cần phải có bản lĩnh chính trị. Tính chính trị của nghề luật sư được thể hiện thông qua lòng tin, sự kiên định, quyết tâm thực hiện đúng các chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà

nước, nhằm bảo vệ quyền, lợi ích của quốc gia, dân tộc; góp phần bảo vệ công lý, công bằng xã hội.

Như vậy, bản lĩnh chính trị của luật sư chính là sự tự chủ để vượt qua các khó khăn, thách thức, cám dỗ trong hành nghề; kiên định thực hiện đúng các quy định của Đảng, pháp luật của Nhà nước; luôn đặt lợi ích của quốc gia, dân tộc lên trên hết, qua đó, góp phần bảo vệ công lý, công bằng xã hội, quyền và lợi ích hợp pháp của người dân, cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp.

Một luật sư có bản lĩnh sẽ lựa chọn cách hành xử theo tiêu chí phù hợp với chuẩn mực và sứ mệnh của nghề luật sư. Quan trọng và quyết định nhất đối với mỗi luật sư là, trong quá trình hành nghề, với bản lĩnh nghề nghiệp, phải bảo vệ được lợi ích quốc gia, dân tộc; đưa bản lĩnh nghề nghiệp vượt lên, đạt tầm bản lĩnh chính trị.

Thứ ba, để xây dựng được bản lĩnh chính trị, luật sư cần bảo đảm thực hiện được 03 yếu tố “nhân, trí, dũng”.

- Chữ “nhân” ở đây được hiểu là nhân cách, cốt cách của một con người. Đối với nghề luật sư, “nhân” là rất quan trọng. Nhân cách của luật sư được thể hiện qua sự gương mẫu trong mọi hành vi ứng xử, không chỉ trong hoạt

động hành nghề mà cả trong đời sống hàng ngày. Trong cuộc sống, luật sư cần giữ được tư cách, đạo đức thể hiện qua phát ngôn, hành động thực tế. Trong hành nghề, luật sư cần tu dưỡng, tuân theo quy tắc ứng xử, đạo đức nghề nghiệp của luật sư đã được Liên đoàn Luật sư Việt Nam quy định. Nhân cách của luật sư còn được thể hiện thông qua sự thấu hiểu, chia sẻ với các hoàn cảnh thực tế, thấm đẫm trách nhiệm xã hội của luật sư. Ví dụ, luật sư thực hiện trợ giúp pháp lý hay án chỉ định với mức thù lao nhận được thấp hơn khách hàng mời, ký hợp đồng. Trong trường hợp khách hàng quá khó khăn, không có tiền để trả cho luật sư, một luật sư có nhân cách sẽ là người thực hiện vụ việc miễn phí, nghiêm túc, trách nhiệm để bảo đảm quyền, lợi ích tốt nhất cho khách hàng. Đây chính là nhân cách, đức hạnh nghề nghiệp của luật sư.

- Chữ “trí” được hiểu là tri thức và trí tuệ. Tri thức của nghề luật sư không chỉ bao gồm kiến thức về pháp luật, các kỹ năng hành nghề, mà còn bao gồm các kiến thức về thể chế chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội. Tri thức này sẽ giúp luật sư hiểu được đúng, sai, sự vận hành của thể chế chính trị, Nhà nước, xã hội, giá trị, lợi ích được công nhận,

giá trị, lợi ích đi ngược lại với thuần phong, mỹ tục, đi ngược lại với lợi ích quốc gia, dân tộc, trái chủ trương của Đảng và pháp luật của Nhà nước. Nghề luật sư là nghề gắn kết hữu cơ với thể chế chính trị, do đó, nếu hiểu sâu sắc về bản chất chế độ xã hội, về thể chế chính trị sẽ giúp luật sư hành nghề hiệu quả, thiết thực. Việt Nam xây dựng thể chế định hướng xã hội chủ nghĩa, xây dựng Nhà nước của Nhân dân, do Nhân dân và vì Nhân dân. Mọi việc Nhà nước thực hiện phải trên cơ sở lợi ích của Nhân dân. Nếu nhận thức vững vàng về chế độ, thể chế chính trị, luật sư sẽ hiểu sâu sắc về chủ trương, mục tiêu hướng đến của thể chế, từ đó, luôn có ý thức, trách nhiệm bảo vệ tốt nhất thể chế chính trị của đất nước.

Luật sư có tri thức thôi chưa đủ, mà còn cần có trí tuệ. Trí tuệ là quá trình suy nghĩ, tư duy của cá nhân, được thể hiện bằng hành động cụ thể. Trí tuệ của luật sư được chuyển hóa, đúc rút từ tri thức, nhân cách vào hành động thực tiễn trong hành nghề để đạt được mục tiêu, mục đích bảo vệ lợi ích của quốc gia, dân tộc và lợi ích của khách hàng để trở thành hành động, tìm ra cách thức đúng đắn, nhằm thực hiện thành công mục tiêu chính trị của

mình. Các hành động được chuyển hóa này phải bảo đảm đúng pháp luật, đạo đức nghề nghiệp và phù hợp với chủ trương của Đảng.

- Chữ “dũng” được hiểu là dũng cảm trong hành nghề, không chịu lùi bước, khuất phục trước cám dỗ, khó khăn, thách thức; kiên quyết bảo vệ công lý, lẽ phải, bảo vệ cái thiện, chống lại cái ác, đấu tranh với các tiêu cực trong hoạt động luật sư. Đấu tranh chống các hiện tượng tiêu cực trong hành nghề luật sư được thể hiện thông qua việc: Dám thẳng thắn trao đổi với khách hàng về yêu cầu không đúng, không chính đáng của khách hàng; từ chối cung cấp dịch vụ pháp lý cho khách hàng nếu khách hàng có yêu cầu có thể dẫn tới vi phạm pháp luật; dám kiến nghị với các cơ quan có thẩm quyền về các hành vi những nhiễu, tiêu cực, tư lợi của các cá nhân được Nhà nước giao quyền; dám đấu tranh với các đồng nghiệp khi họ cố tình có hành vi ứng xử không đúng chuẩn mực của nghề, thiếu bản lĩnh... Việc đấu tranh với các hiện tượng tiêu cực trong hành nghề là việc làm không dễ, một số luật sư đã lựa chọn phương pháp sai, như khi có bức xúc thì đưa hết lên trên mạng hoặc gửi văn bản đi khắp các nơi,

đôi khi còn dùng lời lẽ có tính quy chụp, không phản ánh đúng bản chất. Việc làm này không được gọi là “dũng” trong hoạt động luật sư. Luật sư có “dũng” là người biết kiên trì dùng phương pháp, cách làm hợp pháp để đấu tranh với các hiện tượng tiêu cực.

3. Yêu cầu đặt ra đối với việc sửa đổi Luật Luật sư

Trong bối cảnh xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, việc phát triển đội ngũ luật sư có bản lĩnh chính trị là yêu cầu cấp thiết hiện nay. Bản lĩnh chính trị của luật sư không tự nhiên mà có, mà cần phải được xây dựng, tu dưỡng, rèn luyện trong suốt quá trình từ khi chuẩn bị trở thành luật sư đến khi hành nghề trên thực tiễn. Theo đó, việc sửa đổi Luật Luật sư phải thể chế hóa được chủ trương, đường lối, quan điểm của Đảng về bản lĩnh chính trị của luật sư. Cụ thể:

3.1. Bản lĩnh chính trị phải là tiêu chuẩn đầu vào của luật sư

(i) Việc đào tạo cử nhân luật là giai đoạn mở đầu để một sinh viên luật (một luật sư tương lai) có thể tiếp cận được các kiến thức về pháp luật một cách bài bản. Do đó, ở giai đoạn này, ngoài kiến thức pháp luật, cần trang bị cho sinh viên nhận thức về hệ thống

chính trị; các chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước về phát triển hệ thống pháp luật Việt Nam... Để từ đó, sinh viên bước đầu nhận diện được sự gắn kết của pháp luật với thể chế chính trị.

(ii) Giai đoạn đào tạo nghề luật sư là giai đoạn đầu tiên để một người có bằng cử nhân luật xác định đi theo nghề luật sư, do đó, đây cũng là giai đoạn vô cùng quan trọng để hình thành bản lĩnh chính trị của luật sư tương lai. Do đó, đào tạo nghề luật sư cần đáp ứng được các yêu cầu cụ thể như sau:

- Trong quá trình đào tạo nghề luật sư, cần trang bị cho học viên nhận thức đúng về bản lĩnh chính trị của luật sư. Để xây dựng bản lĩnh chính trị của luật sư, học viên cần phải được trang bị đầy đủ kiến thức về thể chế chính trị, nắm bắt được các chủ trương, đường lối, quan điểm của Đảng, xác định được vị trí, vai trò của luật sư trong thể chế chính trị, từ đó, xác định được trách nhiệm chính trị của luật sư trong bảo vệ Tổ quốc, bảo vệ lợi ích quốc gia, dân tộc, bảo vệ công lý, công bằng xã hội.

- Học viên cần phải có ý thức tự rèn luyện bản lĩnh chính trị trong suốt quá trình đào tạo. Đây là nền tảng cơ bản duy trì bản lĩnh chính trị cho luật sư

trong tương lai. Vấn đề này cần được thực hiện trong tất cả các bài giảng, cũng như các bài kiểm tra, từ đó, giúp học viên hình thành ý thức về xây dựng, rèn luyện bản lĩnh chính trị.

- Quá trình đào tạo cần giúp học viên có khả năng nhận diện áp lực, thách thức, cám dỗ, tiêu cực... từ hoạt động hành nghề và hướng dẫn cho học viên cách để tự mình vượt qua áp lực, thử thách. Việc vượt qua áp lực, thử thách khi hành nghề thực tế mới chính là sự khẳng định và làm đậm dày thêm bản lĩnh chính trị.

(iii) Giai đoạn tập sự hành nghề luật sư: Là giai đoạn tiếp theo sau khi tốt nghiệp khóa đào tạo nghề luật sư. Luật Luật sư nên sửa đổi từ quy định người tập sự hành nghề luật sư (chưa được tham gia bất kỳ hoạt động hành nghề nào) sang quy định luật sư tập sự (được tham gia một số hoạt động hành nghề, giúp việc luật sư) để các luật sư tập sự có nhiều cơ hội “cọ sát” với thực tiễn hành nghề, thông qua đó, chuyển biến các kiến thức, nhận thức về bản lĩnh chính trị trong giai đoạn đào tạo nghề thành hành động cụ thể. Tuy nhiên, ở giai đoạn này, mọi hành động, ứng xử của luật sư tập sự sẽ phụ thuộc rất nhiều vào luật sư hướng dẫn tập sự. Do

đó, cũng cần phải nghiên cứu quy định tiêu chuẩn về bản lĩnh chính trị đối với luật sư hướng dẫn và số lượng luật sư tập sự được hướng dẫn, đồng thời, giao trách nhiệm cho luật sư hướng dẫn theo dõi, giám sát bảo đảm việc duy trì rèn luyện về bản lĩnh chính trị cho luật sư tập sự. Trưởng tổ chức hành nghề luật sư, Chủ nhiệm Đoàn Luật sư cũng phải có trách nhiệm trong việc quản lý, uốn nắn luật sư tập sự tuân thủ pháp luật và đáp ứng tiêu chuẩn về bản lĩnh chính trị.

(iv) Kỳ thi cấp chứng chỉ hành nghề luật sư: Sau khi kết thúc việc tập sự hành nghề, luật sư tập sự đã được trang bị tri thức về bản lĩnh chính trị, nhận diện được các hành vi không bảo đảm bản lĩnh chính trị, từ đó, có điều chỉnh hành vi, từng bước làm dày dặn thêm bản lĩnh chính trị, sẵn sàng cho kỳ thi.

Để bảo đảm đầu vào của luật sư là người nhận thức đầy đủ các vấn đề về bản lĩnh chính trị, cần nghiên cứu quy định kỳ thi cấp chứng chỉ hành nghề luật sư theo hướng bổ sung môn thi, xây dựng bộ đề thi về nhận thức và trách nhiệm chính trị của luật sư, từ đó, kiểm tra sự hiểu biết về chủ trương, đường lối, quan điểm của Đảng, vị trí, vai trò và trách nhiệm của

luật sư trong thể chế chính trị và cách ứng xử của luật sư trong bối cảnh, hoàn cảnh cụ thể, qua đó, đánh giá về bản lĩnh chính trị của người dự thi lấy chứng chỉ hành nghề.

3.2. Các giải pháp rèn luyện bản lĩnh chính trị cho luật sư trong suốt thời gian hành nghề

Bản lĩnh chính trị của luật sư, nếu không được rèn luyện và có ý thức giữ gìn, duy trì thì việc nhận thức lệch lạc về chính trị là hoàn toàn có thể xảy ra. Do đó, bên cạnh việc quy định tiêu chuẩn đầu vào bắt buộc phải có bản lĩnh chính trị, cần quy định giải pháp để các luật sư luôn có ý thức rèn luyện bản lĩnh chính trị. Cụ thể:

- Luật Luật sư cần có quy định về việc bồi dưỡng bắt buộc, thường xuyên nâng cao nhận thức và trách nhiệm chính trị của luật sư bên cạnh việc bồi dưỡng về đạo đức và chuyên môn, nghiệp vụ. Việc thường xuyên được cập nhật chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước, tình hình an ninh chính trị trong và ngoài nước, đặc biệt là việc hiểu và áp dụng đúng chủ trương, chính sách của Đảng trong hoạt động luật sư, cách ứng xử với các biểu hiện, các diễn biến phức tạp có khả năng tác động đến luật sư... là đặc biệt

quan trọng. Việc bồi dưỡng bắt buộc, thường xuyên sẽ giúp các luật sư hiểu sâu sắc chủ trương, đường lối, quan điểm của Đảng, pháp luật của Nhà nước và cũng để nhận diện những khó khăn, thách thức mà nghề luật sư có thể phải đối mặt, từ đó, tìm ra giải pháp vượt qua thách thức đó.

- Luật Luật sư cần quy định trách nhiệm của cơ quan quản lý nhà nước và tổ chức xã hội - nghề nghiệp của luật sư trong việc nghiên cứu xác định các biểu hiện không có bản lĩnh chính trị, từ đó, giúp luật sư dễ dàng nhận diện để không mắc phải biểu hiện này.

- Luật Luật sư cũng cần quy định giao trách nhiệm cho người đứng đầu tổ chức xã hội - nghề nghiệp của luật sư, tổ chức hành nghề luật sư trong việc phải tăng cường phát hiện các biểu hiện lệch lạc về nhận thức chính trị, trách nhiệm tự phê bình và phê bình

trong tổ chức và hoạt động luật sư để loại trừ các biểu hiện tiêu cực.

- Luật Luật sư cần quy định chế tài đủ nghiêm để xử lý các trường hợp có biểu hiện lệch lạc về bản lĩnh chính trị, theo đó, vi phạm phải xử lý bằng hình thức thu hồi chứng chỉ hành nghề.

Bản lĩnh chính trị của luật sư là yếu tố quan trọng trong việc xây dựng hình ảnh, uy tín của nghề luật sư, cũng như khẳng định vị trí, vai trò quan trọng của luật sư ngang bằng với các cơ quan, tổ chức trong hệ thống chính trị. Xây dựng bản lĩnh chính trị cho luật sư là quá trình lâu dài nhưng cần phải thực hiện ngay, nghiêm túc từ giai đoạn đào tạo cử nhân, đặc biệt, từ giai đoạn đào tạo nghề đến tập sự và được rèn luyện trong suốt quá trình hành nghề của luật sư. Đây là nhiệm vụ cần ưu tiên tập trung thực hiện trong thời gian tới □

1. Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng (nhiệm kỳ 2021 - 2026).

2. Đặng Kim Hoa, “Bản lĩnh chính trị của luật sư trong bối cảnh xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam và yêu cầu đối với công tác đào tạo nghề luật sư”, *Tạp chí Nghề luật*, số 08/2024.

3. Nguyễn Thị Kiều Trang (2022), “Những đóng góp của Luật sư cho sự nghiệp xây dựng Nhà nước pháp quyền tại Việt Nam”, <https://lsvn.vn/nhung-dong-gop-cua-luat-su-cho-su-nghiep-xay-dung-nha-nuoc-phap-quyen-tai-viet-nam1665240586-a124965.html>, truy cập ngày 18/11/2024.